

DOBRÉ PRAXE V OBLASTI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

ENVIRONMENTÁLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V OBCÍCH – KLÍČ K UDRŽITELNÉ BUDOUCNOSTI

Wawrzyńcowe Hudy, obec Ujszoły, Meziobecní sdružení pro ekologii v Żywci

Proč je environmentální vzdělávání ve Slezském vojvodství klíčové?

Slezské vojvodství, jako jeden z nejprůmyslovějších regionů Polska, se již léta potýká s environmentálními problémy. Zatížení ekosystému těžkým průmyslem, emisemi prachu a znečištěním ovzduší, stejně jako intenzivní urbanizace, činí péči o životní prostředí obzvláště důležitou.

V této situaci hraje environmentální vzdělávání klíčovou roli při budování povědomí a změně postoje obyvatel k výzvám ochrany přírody

V regionu, kde se problémy se smogem a zhoršováním životního prostředí pociťují denně, pomáhá environmentální vzdělávání pochopit, jak mohou individuální kroky, jako je třídění odpadu, úspora energie nebo používání veřejné dopravy, přispět ke zlepšení kvality života.

Zapojení místních komunit do proenvironmentálních projektů, jako je vytváření zelených ploch, workshopy o obnovitelných zdrojích energie nebo kampaně za čistý vzduch, navíc pomáhá sjednotit obyvatele kolem společného cíle – udržitelného rozvoje regionu.

Slezsko je také regionem s mimořádným potenciálem pro environmentální transformaci. Investice do moderních technologií a obnovitelných zdrojů energie musí jít ruku v ruce se vzděláváním, aby obyvatelé chápali výhody těchto změn. Právě díky informovaným a angažovaným občanům je možné vybudovat zelenější budoucnost pro vojvodství.

Environmentální vzdělávání se proto stává nejen odpovědností, ale i příležitostí k vytvoření moderního, ekologicky šetrného regionu a atraktivního místa k životu.

Vzdělávací kurzy v Centru environmentální výchovy v Městské botanické zahradě v Zabrze zdroj: Městská botanická zahrada v Zabrze

Zvláštní role obcí při formování environmentálních postojů

Environmentální výchova prováděná obcemi je obzvláště důležitá, protože jako úroveň samosprávy nejbližší obyvatelům mají jedinečnou příležitost efektivně oslovit různé sociální skupiny. Díky znalosti místních potřeb a problémů se mohou zaměřit na specifické environmentální výzvy, jako je znečištění ovzduší, nakládání s odpady a ochrana místních ekosystémů. Místní kampaně a iniciativy zvyšují povědomí obyvatel o jejich dopadu na životní prostředí a ukazují, jak jejich každodenní aktivity mohou přispět ke zlepšení kvality života.

Vzdělávací programy realizované obcemi, zejména ty zaměřené na děti a mládež, mají dlouhodobý účinek a formují proenvironmentální postoje budoucích generací.

Obce mohou navíc integrovat vzdělávací aktivity s investicemi, jako je budování zelené a modré infrastruktury, instalace obnovitelných zdrojů energie a modernizace vodovodní a kanalizační infrastruktury, což podporuje udržitelný místní rozvoj.

Díky spolupráci s místními školami, podniky a nevládními organizacemi jsou obce schopny zapojit obyvatele do aktivit

zapojení mají obyvatelé – děti, mládež i dospělí – možnost rozvíjet své environmentální povědomí, učit se o přírodě a

Environmentální vzdělávání ve zkratce

- ❖ EKOLOGICKÉ POVĚDOMÍ
- ❖ TVAROVÁNÍ POSTOJŮ
- ❖ ROZVOJ PRAKTICKÝCH DOVEDNOSTÍ
- ❖ ZAPOJENÍ KOMUNITY
- ❖ MEZISEKTOROVÉ VZDĚLÁVÁNÍ
- ❖ POCHOPENÍ GLOBÁLNÍCH VÝZV
- ❖ PODPORA UDRŽITELNÉHO ROZVOJE
- ❖ ODPOVĚDNOST ZA BUDOUCÍ GENERACE
- ❖ INTEGRACE VĚDY S PRAXÍ
- ❖ ZMĚNA MENTALITY A NÁVYKŮ

Předávání cen na Dýňovém festivalu 2023 – soutěž „Zielono Mi“, zdroj: Městský úřad v Raciborzi

proenvironmentálních iniciativ, které budují smysl pro sdílenou odpovědnost za životní prostředí.

Místní iniciativy jsou efektivní a snáze se přizpůsobují specifickým potřebám dané komunity, což umožňuje dosahovat lepších výsledků s omezenými zdroji. Díky environmentálnímu vzdělávání se obyvatelé navíc začínají cítit zodpovědní za stav životního prostředí ve své oblasti, což vede k většímu zapojení a zájmu o společné blaho. Vzdělávání poskytované obcemi nejen reaguje na aktuální environmentální výzvy, ale také buduje základy pro ekologičtější budoucnost.

Průzkum a propagace osvědčených environmentálních postupů

Na podporu a propagaci osvědčených environmentálních postupů v obcích Slezského vojvodství byl vypracován podrobný průzkum, který byl rozeslán všem 74 obcím, které jsou spolupříjemci projektu „Silesia. Blue Sky Restored“. Data byla shromážděna a následně analyzována pro přípravu této publikace.

Ze 74 partnerských obcí poskytlo 55 podrobné údaje o svých probíhajících aktivitách ke zlepšení kvality ovzduší a dalších aktivitách přispívajících k znatelné změně kvality života jejich obyvatel.

Za zmínku stojí, že z 55 obcí 51 poskytuje environmentální vzdělávání pro obyvatele různých věkových skupin.

Obecní vzdělávací instituce

V patnácti obcích Slezského vojvodství, které odpověděly na průzkum, existují různé vzdělávací instituce, které realizují cenné programy environmentálního vzdělávání. Díky jejich

účastnit se různých workshopů a vzdělávacích projektů.

Činnosti obecních institucí specializujících se na podporu ekologie a proenvironmentálních aktivit jsou nesmírně důležité z několika klíčových důvodů:

1. Veřejné vzdělávání a změna postoje

Prostřednictvím workshopů, informačních kampaní a vzdělávacích programů instituce povzbuzují obyvatele k ekologickým aktivitám, jako je třídění odpadu, úspora energie a vody a výběr ekologických dopravních prostředků.

2. Implementace místních environmentálních programů

Obecní instituce mohou koordinovat a realizovat místní projekty, jako je výstavba zelených střech, městských parků, čistíren odpadních vod a solárních farem. Tímto způsobem přispívají k udržitelnému rozvoji na místní úrovni a podporují dosahování globálních environmentálních cílů.

3. Zlepšování kvality života

Ekologické projekty, jako je rozvoj zelené infrastruktury, snižování hluku a zlepšení kvality ovzduší, mají přímý dopad na zdraví a pohodu obyvatel. Městská zeleň nejen zlepšuje estetiku města, ale také funguje jako přírodní klimatizace, snižuje stres a podporuje biodiverzitu.

4. Ochrana místních přírodních zdrojů

Ekologické instituce monitorují a spravují místní zdroje, jako je voda, půda a fauna a flóra. To pomáhá předcházet degradaci životního prostředí, chránit ohrožené druhy a zajistit udržitelné využívání zdrojů.

5. Podpora získávání finančních prostředků

Specializované subjekty mohou efektivněji žádat o národní a mezinárodní fondy na ochranu životního prostředí.

6. Budování komunity zavázané k ekologii

Tyto instituce zapojují obyvatele do proenvironmentálních aktivit pořádáním akcí, jako jsou úklidové akce, sázení stromů a ekologické festivaly.

7. Boj proti dopadům změny klimatu

Místní akce, jako je přizpůsobení se změně klimatu (např. vytváření systémů pro zadržování vody nebo ozelenění městských prostor), mohou výrazně snížit negativní dopady globálních změn v mikroměřítku.

8. Příklad pro ostatní jednotky a regiony

Města s aktivními environmentálními institucemi se stávají lídry v udržitelném rozvoji, jdou příkladem pro sousední obce a inspirují další komunity k podobným aktivitám.

DOBŘÉ ENVIRONMENTÁLNÍ POSTUPY

"Velikonoční objetí" v obci Rydułtowy, zdroj: Obecní úřad v Rydułtowách

Zachraňme naše klima! – obec Lipie, zdroj: Svaz obcí a okresů severního subregionu Slezského vojvodství

Gmina Gierałtowiec zaprasza do udziału w akcji

DRZEWKO ZA ODPADY

7 października
od godziny 8:00 do 12:00
w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych
ul. K. Miarki 89a w Gierałtowicach

Będzie możliwość otrzymania drzewka lub krzewu w zamian za dostarczenie odpadów

Mile widziane surowce wtórne i elektroprzet

Ważne:
• Jedno drzewko lub krzew przypada na jedną nieruchomość (jedną kartę PSZOK),
• Wstęp tylko za okazaniem karty PSZOK. Jeżeli nie posiadasz karty należy udać się do Urzędu Gminy Gierałtowiec w celu jej wyrobienia.

Śląskie Przywracamy błękit, LIFE, NFOŚiGW, Województwo Śląskie, Gmina Gierałtowiec

LIFE20 IPE/PL/000007 - LIFE-IP AQP-SILESIA-SKY

Zdrijf: Obecní úřad v Gierałtowicach

Fotografická soutěž „Obec Krzepice pod modrou oblohou“, zdroj: Obecní úřad v Krzepicích

OBCE SLEZSKÉHO VOJVODSTVÍ S DYNAMICKY FUNGUJÍCÍMI VĚDECKÝMI A VZDĚLÁVACÍMI
INSTITUCEMI PODPORUJÍCÍMI PROENVIRONMENTÁLNÍ AKTIVITY

V **Ratiboři**, pořádá vzdělávací aktivity **Arboretum Moravské brány** a **Vzdělávací centrum v Městské a okresní knihovně Ryszarda Kincela v Ratiboři**. Posláním Centra environmentální výchovy, které působí v knihovně, je široce definovaná environmentální výchova, realizovaná prostřednictvím workshopů, přednášek a soutěží. Centrum pomáhá lidem poznávat přírodu a její tajemství, učí, jak se o ni starat, a podporuje informovaná spotřebitelská rozhodnutí, jeho aktivity jsou zaměřeny na všechny věkové skupiny. Centrum environmentální výchovy také shromažďuje odbornou literaturu o ochraně životního prostředí a ochraně přírody.

Centrum environmentální výchovy v Městské botanické zahradě působí v **Zabrze** od roku 2009. Pořádá kurzy přírody, které zvyšují environmentální povědomí a propagují environmentální znalosti pro všechny věkové kategorie. Městská botanická zahrada poskytuje vynikající prostor pro pozorování přírody a pořádání exkurzí. Je to ideální místo pro poznávání přírody, protože umožňuje studentům přímý kontakt s přírodou. Centrum nabízí řadu témat vedených několika pedagogy a neustále rozšiřuje svou nabídku a přizpůsobuje ji potřebám svého publika.

V obci Wisła provozuje sociální družstvo **Wisła** Otwarta Turystycznie **Centrum environmentální výchovy** Wisła, jehož aktivity se zaměřují na rozšiřování environmentálních znalostí obyvatel a návštěvníků, budování povědomí o dopadu člověka na životní prostředí a podporu udržitelného využívání přírodních zdrojů. Tato instituce nabízí bohatý program aktivit pro školy a organizované skupiny, včetně workshopů, školení, setkání a speciálních akcí a akcí souvisejících s environmentálními otázkami.

Ve **Skoczowě** provádí environmentální aktivity od roku 2021 **Centrum environmentální výchovy**, které bylo zřízeno v rámci projektu „Ochrana pobřežních oblastí využíváním místních přírodních zdrojů spolu s informační a vzdělávací kampaní v obci Skoczów“. Centrum poskytuje příležitosti k seznámení se s bohatou flórou a faunou z území obce. Důležitým tématem, kterému se výstavy věnují, jsou ekologické otázky a výuka správného chování, které prospívá přírodnímu prostředí. Centrum je rozděleno do 9 tematických místností, které obsahují informace o přírodě a vzdělávání.

zajímavou a poutavou formou.

V **Tarnowských Górach** se v **Kulturním centru Tarnowských Gór** konají vzdělávací aktivity související s ekologií, které nabízí řadu iniciativ zaměřených na obyvatele. Město mimo jiné iniciovalo ekologické soutěže spojené s rybářskými závody, ekologické a vzdělávací workshopy „Ekozemě“ a EKO-DEN. Vzniklo také video o obnovitelných zdrojích energie. Byla uspořádána konference „ECO TG – Jak se vyhnout otravě a ušetřit peníze?“ a „Festival stromů Tarnowských Gór“. Dále se usilovalo o ochranu biotopu vyder, ochranu včel před roztoči Varroa a ochranu kaštanů Tarnowských Gór. Realizován byl také projekt „Metropolitní květinová louka“. Propagováno bylo ekologické hospodaření s přírodními zdroji a byly zakoupeny pomůcky pro dosažení ekologických cílů a také nádrže na dešťovou vodu. Kromě toho byly realizovány projekty na výstavbu krmítek pro ptáky a budek pro ježky. Za zmínku stojí také prezentace, přednášky, články, informace v místním tisku a na webových stránkách města, rozhlasové vysílání a vytvoření profilu na platformě sociálních médií **EkoTG**. Pro šíření znalostí o životním prostředí a informování o aktivitách prováděných v obci byly informace zveřejňovány na webových stránkách, včetně Veřejného informačního bulletinu, BIOŚ (Biuletyn Informacji Publicznej) a dalších obvyklých kanálů. Informace byly také zveřejňovány na webových stránkách věnovaných nakládání s komunálním odpadem. Obyvatelům byla poskytnuta **mobilní aplikace**, která mimo jiné nabízí harmonogram svozu konkrétních druhů odpadu, pravidla třídění odpadu a informace o sběrném místě komunálního odpadu. Kromě toho bylo pro obyvatele zadáno 25 000 informačních letáků týkajících se protismogového usnesení a povinnosti předkládat prohlášení o zdrojích tepla do Centrálního registru emisí budov. Letáky byly obyvatelům zaslány spolu s daňovými rozhodnutími. Byly také vytištěny plakáty propagující akce související s ekologií a propagací města. Obec také monitoruje kvalitu ovzduší pomocí senzorů Airly. Tarnowské hory se také zapojily do kampaně v rámci projektu „Čistá, zelená města“. Kromě toho proběhly veřejné konzultace týkající se komunitních lesů.

V obci **Żarnowiec** působí **Zemědělské poradenské centrum**, které se zaměřuje na zemědělské, lesní a venkovské oblasti.

Vzdělávací aktivity v Arboretu Moravská brána, Zdroj: Arboretum Moravské brány

Centrum ekologické výchovy v Zabrze, zdroj: webové stránky Městské botanické zahrady

Budova Centra environmentálního vzdělávání ve Wisle, Zdroj: Webové stránky Centra environmentálního vzdělávání ve Wisle

Zdroj: webové stránky Centra ekologické výchovy ve Skoczowě

Zdroj: webové stránky Exotaria v Sosnowci

Workshopy „Tajemství lesa“ v rámci projektu „Ekokulturní s GCKIS“, zdroj: Komunitní kulturní a sportovní centrum v Bobrownikách

Procházky Těšínem po stezkách městské divoké přírody, zdroj: Městská informační služba Těšína

V **Bílsku-Bělé** působí Centrum ekologické výchovy „Ekosyntéza“. Logo obsahuje infografiku symbolizující lidskou starost o přírodu. Ponoření do přírodního prostředí lidé prožívají jeho cyklickou proměnu, zachycenou v podobě barevného listí. Lidé si toho všímají a respektují, což vyjadřuje otevřená, důvěřivá ruka. Toto Centrum ekologické výchovy se má stát prostorem pro poznávání a ochranu naší původní fauny a flóry. Celé logo je uzavřeno v symbolickém kruhu života a vzájemné závislosti, což zároveň naznačuje syntézu znalostí, zdrojů a aktivit zaměřených na ochranu přírody.

V **Radlinu** byly v roce 2022 využity finanční prostředky získané v roce 2021 z vládního programu „Laboratoře

V **Bobrownikách** se v roce 2024 konaly workshopy pro děti v rámci projektu „Ekokulturní s GCKIS“. Workshopy „Divoké toulky“ pomohly mladým objevitelům odpoutat se od obrazovek a trávit kvalitní čas venku ve společnosti svých vrstevníků. Během workshopů děti zkoumaly tajemství místní přírody, učily se, jak pečovat o naše životní prostředí, a účastnily se interaktivních vzdělávacích her, které rozvíjely jejich environmentální povědomí. V Bobrownikách byly prioritou ekologické workshopy, jakým byly ty pro základní školy **ve spolupráci se Slezskou botanickou zahradou** a „Tajemství lesa“ v Dobieszowicích, kde hlavním tématem byla biodiverzita lesů a děti s nadšením připravovaly plakáty zdůrazňující rozmanitost lesních rostlinných a živočišných druhů. Žáci základní školy v Dobieszowicích si také vyrobili vlastní lesy ve sklenicích.

V roce 2022 realizovala obec Bobrowniki projekt „**Ekovýchova s Ekobobrem**“, jehož součástí byly různé akce pro děti, například Eko-Mikulášský den, během kterého se konal program „Životní prostředí nade vše“, za účasti svatého Mikuláše. Mezitím se v Myszkowicích-Łubiance konal ekologický piknik. Obec také pořádala ekologické workshopy s názvem „**Voda – neocenitelný poklad**“, během nichž se diskutovalo o tématech, jako je charakteristika vodních zdrojů v obci Bobrowniki, se zvláštním důrazem na řeku Brynica, a zvyšování povědomí dětí a mládeže o nutnosti chránit čistotu řek a nádrží. Konala se také soutěž s názvem „**Neexistuje planeta B**“ a ekologické workshopy s názvem „Příroda – kterou známe a o kterou se staráme“ zaměřené na rozvoj ekologického povědomí o přírodních zdrojích ve Slezském vojvodství. Za zmínku stojí také ekologické workshopy s názvem „**Bobři jako strážci biodiverzity**“, během nichž byla vysvětlena historie chovu a ochrany bobrů v Polsku a v současné obci Bobrowniki.

Zdroj: sociální média Centra

V **Těšíně** se v rámci projektu „**Těšínská škola ekologického myšlení**“ konala setkání, workshopy a procházky přírodou, včetně procházky Těšínem po stezkách městské divoké přírody. Jedno ze setkání organizovaných v rámci projektu mělo název „Čtvrtá příroda, půdarie a lesy Miyawaki“, během níž byly zodpovězeny následující otázky: Jsou města s větší biodiverzitou obyvatelnější? Jak se městská příroda vyvíjí – od „první“ ke „čtvrté přírodě“? Proč vše začíná „zdravou“ půdou? Proč města potřebují přírodu a jak by měla být navržena? Jsou polská města odsouzena k „betonozu“? Je zde prostor pro přirozenou vegetaci? Řečník se také zabýval současnými trendy v oblasti ekologického designu a možnostmi regenerace městských ekosystémů. V rámci vzdělávací kampaně s názvem: „**Těšínská škola ekologického myšlení**“ pořádala také workshopy na téma „Domov bez odpadu – S.O.S. Země“, během nichž se účastníci mohli mimo jiné dozvědět, zda je klimatická krize jen módní fráze, co se děje s naším klimatem a co nás čeká v budoucnu. Další akcí v rámci vzdělávacího projektu byla přednáška o energetické transformaci. Uskutečnila se také série workshopů o nakládání s komunálním odpadem, během nichž se studenti naučili, jak správně třídit odpad a snižovat jeho produkci. Mládež se dozvěděla o nových řešeních dostupných v různých oblastech života, která přispívají k předcházení vzniku odpadů a snižují jeho negativní dopad na životní prostředí. Kromě toho v rámci oslav Národního dne nezávislosti v roce 2023 obyvatelé Těšína vysadili kapesní les (les Miyawaki) v okrese Podgórze v Těšíně.

V roce 2024 město Těšín zahájilo projekt „**Těšín – soběstačné město**“, financovaný Norským finančním mechanismem 2014–2021. Důležitým prvkem projektu je environmentální vzdělávání, s aktivitami v rámci „**Těšínské školy EkoMyšlení**“ realizovanými v letech 2022–2023, včetně pěti vzdělávacích výletů pro obyvatele Těšína do městského zařízení, tj. Zaklad Gospodarki Odpadami S.A. v Bielsku-Białé, kulinářských workshopů s názvem ZERO WASTE KITCHEN – Kuchyně zero waste a ekologického pikniku pro studenty těšínských škol. V Těšíně se také konaly ekologické festivaly a pikniky, včetně ekologického pikniku s divadlem Kultureska, kde se hrála ekologická hra „Kytice talentů“, jejímž cílem bylo zvýšit environmentální povědomí dětí tím, že se seznámilo se zásadami ochrany přírody. Hra se dotýkala témat, jako je recyklace, třídění odpadu a nulový odpad. Zároveň podporovala ekologicky zdravé návyky v místech hraní, učení a rekreace. Dětem ukázala, jak mohou přispět k ochraně životního prostředí prostřednictvím správných každodenních návyků. Součástí pikniku byly i další atrakce, včetně ekologických pohybových her, Ekologického kola štěstí – soutěže pro rodiny, ekologických mistrovství a ekologických hádanek, obří show s mýdlovými bublinami a učení se originálních ekologických písní. Mezi ekologicky šetrné aktivity v Těšíně patřil také veletrh použitého zboží s názvem „Druhý život věcí – oblečení v pohybu“ a zahradnická soutěž s názvem „**Těšín, město květin a zeleně**“.

i malá zvířata. Zařízení je rozděleno do různých zón, kde si uživatelé mohou užít rozdíly v teplotě a vlhkosti v závislosti na preferencích prostředí fauny a flóry.

První ročník soutěže „Eko-dílna pod širým nebem“ se

budoucnosti“. Díky obdržené podpoře byly ve všech školách zřízeny moderní laboratoře. V letech 2018 až 2023 obdržely radlinské školy finanční prostředky z Vojvodského fondu pro ochranu životního prostředí a vodní hospodářství v Katovicích. Každá škola vytvořila laboratoře pro hodiny přírodních věd, biologie a chemie.

Také v Radlině byla v roce 2023 v rámci prací na Jordanowském parku vytvořena vzdělávací zóna u Památníku obětí šachty Reden, která představí historii tohoto místa, a také bludiště s výsadbou. V říjnu 2023 proběhla v Radlině vzdělávací a informační kampaň s názvem „**Tříd' odpad – získej zdraví!**“. Projekt byl spolufinancován Národním fondem pro ochranu životního prostředí a vodní hospodářství. Cílem kampaně bylo zvýšit povědomí o problematice nakládání s odpady, zejména o správném třídění odpadu a snižování hmotnosti odpadu, recyklaci a likvidaci odpadu, a také propagovat využívání sběrných míst odpadu. Informační a vzdělávací kampaň začala zveřejněním dvouminutové animace demonstrující účel sběrného místa komunálního odpadu v Radlině. Informační a vzdělávací kampaň byla navíc spojena s environmentální akcí. V rámci oslav Mezinárodního dne Země se konala debata na téma „Co nám les dává?“. se konala akce, která vyvrcholila kampaní na úklid lesa pod heslem „Když vyčistíme les, můžeme si s úlevou vydechnout!“. Oslav se zúčastnilo celkem 100 lidí. V důsledku úklidu lesa bylo nasbíráno více než tucet pytlů odpadků.

V **Gliwicích** se pořádají sociální kampaně týkající se snižování emisí, energetické účinnosti a využívání obnovitelných zdrojů energie, včetně publikování informačních materiálů v městských zpravodajských kanálech. Mezi další projekty patřila kampaň propagující vodu z kohoutku „**Gliwicka z hlubin**“, jejímž cílem bylo vytvořit známou značku „Gliwicka z hlubin“, která by povzbuzovala obyvatele k pití vody z kohoutku. Kampaň „Prameny vody v ulicích Gliwic“ zavedla do města fontány s pitnou vodou v podobě plnicích stanic na lahve. Dále bylo zřízeno **Centrum environmentální výchovy**, které poskytuje informace a vzdělávání o potřebě správného nakládání s nebezpečným odpadem.

Za zmínku stojí, že v **Gliwicích** se již více než 100 let nachází **Palmový skleník**, kde se kromě různých druhů rostlin můžete setkat

Kromě toho studenti zasadili stromy v areálu školy. Před každou návštěvou školního areálu byla také kontrolována kvalita ovzduší. Učitelé se také naučili používat aplikace pro sledování počasí (Weatheronline, Windy, portal.chmi.cz).

V jiné škole se studenti zapojili do celostátního projektu „Společně jednáme, čistě dýcháme“. Byl také realizován projekt „**Věda se dá líbit**“,

Soutěž „Těšín: Město květin a zeleně“, zdroj: Zpravodajská služba města Těšína

Otevření Ekologického informačního centra – „Ekosfera“, zdroj: Portál obce Ornontowice

Otevření Ekologického informačního centra – „Ekosfera“, zdroj: Portál obce Ornontowice

Slavnostní předávání cen během soutěže Dýňové slavnosti 2023 – „Zielono Mi“ (Cítím se zeleně), zdroj: Webové stránky radnice města Ratiboř

V říjnu 2022 byla v mateřské škole č. 23 vytvořena první městská dešťová zahrada, zdroj: Městský úřad Racibórz

konal v **Ornontowicích** v červnu 2023. Cílem soutěže bylo spolufinancovat projekty zahrnující vytvoření prostoru ve vzdělávacích prostorách pro výuku v oblastech přírody, biologie, ekologie, zeměpisu, geologie atd. na základních a středních školách ve Slezském vojvodství. Součástí projektu byly také zemní práce související s přípravou staveniště, nákup a výsadba keřů, květin a bylin, nákup drobné zahradnické techniky, LED smogové tabule, interaktivního úlu, dendrofonu, ptačích budek a hmyzích budeček, učebních pomůcek, prvků smyslové stezky a nákup a instalace drobné architektury. To vše bude přínosem pro studenty a předškoláky a podpoří myšlenku ochrany a formování přírodního prostředí. Obec také hostila kampaň Trashchallenge, která povzbuzovala obyvatele k úklidu jejich bezprostředního okolí: krajnic silnic, příkopů, hájů a lesů.

Další iniciativou v obci Ornontowice byla informační a vzdělávací kampaň o ochraně ovzduší, která se konala v roce 2024 s názvem „**Modrá našeho nebe je v našich rukou**“. První fází kampaně bylo vydání a distribuce Průvodce OCHRANOU OVZDUŠÍ obyvatelům. Tato publikace poskytla souhrn otázek týkajících se široce definované ochrany ovzduší. Obec také pořádala environmentální soutěže ve školách, environmentální vystoupení v předškolních zařízeních a setkání s obyvateli v rámci programu „Čistý vzduch“.

V obci **Rydułtowy** se v roce 2022 školy zapojily do projektu s názvem „**Projekt vzdělávací sítě proti smogu**“ – senzory kvality ovzduší. Obec také pořádala vzdělávací aktivity, včetně kurzů, setkání a workshopů o smogu. Kromě toho obyvatelé sázeli rostliny proti smogu. Uskutečnil se také celostátní vzdělávací projekt „**Z Ekologią na Ty**“, v jehož rámci byl vytvořen kodex mladého ekologa, pořádaly se soutěže, vytvářely se reklamní slogany a vyráběly se ozdoby na Ekovánoční stromček. Uskutečnil se také výlet do lesa s lesníkem a byly založeny zelené koutky – eko-absorbery. V Rydułtowách se také konal Den Země pod heslem „Investujte do naší planety“, jehož cílem bylo zvýšit povědomí o potřebě ochrany přírody. Konala se soutěž v ekologických znalostech a aktivity jako „Les ve sklenici“, „Moje eko-taška“, „Nejzeleněji pro nás“ a soutěže jako „Něco z ničeho“ a „Zelené ostrovy“.

Za zmínku stojí, že jedna ze škol v Rudołtowách zavedla do mimoškolního programu „ekologický svátek“. Škola také vzdělává studenty o tom, jak šetřit energii a jak správně třídit odpad, a také proč je spalování odpadu škodlivé. Organizuje také úklidové akce a skupinový úklid školního areálu. Škola také uspořádala Festival stromů, během kterého se studenti procházeli po škole, poznávali rostliny a učili se o jejich roli při formování kvality ovzduší.

který zahrnoval hodiny s názvem „Příroda se dá líbit“, dále další aktivity týkající se znečištění půdy v důsledku znečištění ovzduší, dopadu správného dýchání na zdraví a emisí hlasu ve znečištěném prostředí a péče o naši planetu v rámci Dne Země. Byly také připraveny příspěvky o úsporách energie, škodlivých účincích spalování odpadu v pecích a používání starých uhelných kotlů, které vypouštějí znečišťující látky.

Obec také uspořádala workshopy o klimatické krizi a významu lesů s názvem „**Klimatická krize a města**“. Vytvořily se také malé lesíky ve sklenicích. Jedna z mateřských škol hostila projekt propagující zdravý životní styl, „**Klub zdravého předškoláka**“, a pokračoval program „Čistý vzduch kolem nás“. Dále se konala vzdělávací kampaň „**Lekce tepla**“, jejímž cílem bylo hravé učení prostřednictvím čtení pohádek o výrobě a šetření energie a také o boji proti smogu. Konala se také představení, ekologické výlety a ekologické divadelní představení s názvem „SMOG WAWELSKI“, které předvedla skupina dětí. Byla také uspořádána ekologická módní přehlídka, která propagovala myšlenku čistého životního prostředí, potřebu třídění odpadu a možnost výroby předmětů z odpadu. Byl také zorganizován výlet do teplárny Rydułtowy. Dále byly realizovány programy „Lekce tepla“ a „Ekokulturní předškolní zařízení“.

V obci **Psary** provádí vzdělávací aktivity Obecní kulturní centrum v Gródkowě. Centrum nabízí aktivity pro děti propagující environmentální iniciativy. Každoročně se zde pořádá „Den ekologické kultury“. Mezi nedávné iniciativy centra patří: workshopy o návrhu zelených zahrad, workshopy o domácích prostředcích na ochranu životního prostředí a malování pod širým nebem. Všechny tyto aktivity se zaměřují na zvyšování environmentálního povědomí, zejména mezi dětmi. V obci se také konaly ekologické workshopy o výrobě ptačích budek a opylovačů. V základních školách, 1. až 3. ročníku, uspořádal Městský odbor energetiky kampaň na podporu šetření vody.

V obci **Racibórz** se konala ekologická představení pro obyvatele v Arboretu Moravská brána a také ekologická představení pro děti v Kulturním centru Ratiboř u příležitosti Dne Země. Město navíc uspořádalo ekologický festival spojený s ekocyklojzdou, jehož cílem bylo podpořit zavádění udržitelných druhů dopravy ve městech, využívání veřejné dopravy a propagovat je mezi obyvateli. Na náměstí v Ratiboři se konal také ekologický festival, během kterého mohli účastníci získat informace o povinnostech vyplývajících z platného protismogového usnesení ve Slezském vojvodství a také o pomoci s financováním investic do obnovitelných zdrojů energie, výměnou zdrojů tepla

Proč jsou proenvironmentální aktivity implementované ve vzdělávacích institucích důležité?

Vzdělávání budoucích generací

- Školy a předškolní zařízení utvářejí návyky a postoje dětí a mladých lidí, které jim vydrží po celý život. Podpora environmentálního povědomí v mladém věku zvyšuje šanci, že budoucí generace budou environmentálně uvědomilejší.
- Děti se učí, jak jejich každodenní volby, jako je třídění odpadu a úspora energie a vody, mohou pozitivně ovlivnit životní prostředí.

Budování veřejného povědomí

- Prostřednictvím environmentální výchovy ve školách pronikají znalosti a osvědčené postupy do širší komunity – rodičů, opatrovníků a místních obyvatel. Vzdělávací instituce mohou být katalyzátory změn v celé komunitě.

Praktická výchova k odpovědnosti

- Proenvironmentální aktivity, jako je zakládání školních zahrad, sběr elektronického odpadu a sázení stromů, učí děti environmentální odpovědnosti. Poskytují jim pocit zmocnění a motivují je k proaktivní ochraně přírody.
- Snižování ekologické stopy škol

- Vzdělávací instituce mohou prostřednictvím proenvironmentálních iniciativ, jako je instalace fotovoltaických panelů, úspora energie nebo omezení používání plastů, snížit svůj vlastní dopad na životní prostředí. Toto je praktický příklad, který inspiruje studenty k akci.

Příprava na výzvy budoucnosti

- Klimatická krize, znečištění životního prostředí a nakládání s odpady jsou výzvy, kterým budou muset čelit současné generace mladých lidí. Raná environmentální výchova je připravuje na jejich budoucí role ve společnosti a ekonomice založené na udržitelném rozvoji.

Rozvoj hodnot

- Hodnoty, jako je úcta k přírodě, odpovědnost za své činy a péče o společné dobro, jsou nedílnou součástí proenvironmentální výchovy. Školy hrají klíčovou roli v jejich implementaci.

V **Dąbrowě Górnicze** pořádá Ministerstvo ochrany životního prostředí každoroční oslavy „Dne Země“ a další aktivity, jejichž tématem pro rok 2024 jsou **divoká zvířata ve městě**. Iniciativa si kladla za cíl odpovědět na otázky obyvatel: Jak se chovat při osobním setkání s liškou nebo divočkem? Kam lze

Soutěž „Z deníku mladého zahradníka“, zdroj: Městský úřad Racibórz

Kapesní les v Těšíně, zdroj: Městský úřad v Těšíně

„Divoké toulky. Letní ekologické workshopy,“ zdroj: Komunitní kulturní a sportovní centrum v Bobrownikách

V **Sosnovci** působí vzdělávací centrum **EGZOTARIUM**, které provádí vzdělávací aktivity, organizuje ekologické akce a workshopy a vytváří naučné stezky. Za zmínku stojí, že toto zařízení bylo znovu otevřeno po kompletní rekonstrukci. Jedná se o unikátní kombinaci palmového skleníku a zoologické zahrady. Od roku 2024 se Sosnowiec účastní mezinárodního projektu CICADA4CE (klimatická politika). Realizuje také další projekty, například Včelí stezku. Kromě toho obec navázala spolupráci s oddělením ekologické transformace svého partnerského města Robuex. Byla také uspořádána soutěž „Zelené inovace pro školy“.

a tepelnou modernizací prostřednictvím dotačních programů dostupných obyvatelům. V obci byly také instalovány dešťové zahrady, doprovázené vzdělávací přednáškou. V okresní a městské knihovně byla uspořádána přednáška o ekologické kosmetice.

V Ratiboři se také konaly ekologické soutěže s názvem „Zelený Ratiboř z pohledu sedla kola“, „Z deníku malého zahradníka“ a „Cítím se zeleně“. Během akcí byly instalovány vzdělávací stánky s ekologickými ručními výrobky.

Obec každoročně pořádá úklidové akce, pořádá pro obyvatele procházky s přírodovědcem a vede kampaň **sázení medonosných keřů v mateřských školách**.

V **Žorech** byla realizována také řada ekologických projektů s vzdělávací hodnotou, včetně financování aktivit v oblasti environmentální výchovy. Dále byly poskytnuty finanční prostředky na **představení** v kině „Na Starówce“ s názvem „Skrzydlaty odlot“ (Okřídlený odlet). Hra se tematicky vztahovala k boji proti smogu a byla určena pro děti ze škol a mateřských škol v Žorech. Spolufinancována byla i Vojvodská soutěž v oblasti přírody a ekologie „Voda je život“ a byly zakoupeny sazenice stromů a keřů k výsadbě ve vzdělávacích institucích v Žorách u příležitosti Světového dne stromů. Mezi zajímavé aktivity patřily workshopy v podobě organizace ekoměsta s tematikou obnovitelných zdrojů energie, nakládání s odpady a kvality ovzduší.

V obcích **Lyski**, **Krzanowice** a **Pilchowice** se v rámci programů environmentální výchovy konala bezplatná divadelní představení s názvem „Velké dobrodružství malého obláčku“. Dále byla v Pilchowice uvedena a diskutována pohádka „Princ a smog“ a dvě školy se připojily k Vzdělávací síti proti smogu (ESA).

nahlásit setkání s divokým zvířetem, které je často zraněné a vyžaduje pomoc? A nakonec, jak zvířata moudře krmit a jak se vyhnout jejich „pozvání“ do našich čtvrtí a na naše pozemky. Oslavy propagovaly pozitivní praktiky, které podpoří zvířata v našich městech a eliminují konfliktní situace s lidmi.

Obec **Zawiercie** pořádá vzdělávací a informační aktivity o správném nakládání s komunálním odpadem. V městském parku se také každoročně pořádá Ekologický piknik, jehož hlavním cílem je zvýšit ekologické

a environmentální povědomí obyvatel. Jedním z vrcholů pikniku je sběr komunálního odpadu a jeho výměna za sazenice. Každoročně se také konají soutěže: „Sběr starého papíru“ a „Sběr použitých baterií“ pro základní školy a mateřské školy. Obec se také každoročně účastní celostátní kampaně Uklidme svět. Kromě toho od roku 2021 v rámci svých vzdělávacích aktivit v oblasti ekologie a správného nakládání s dešťovou vodou realizuje oddělení odpadového hospodářství environmentální program „**Čistá obec Zawiercie zachycuje dešťovou vodu**“.

V **Będzinu** obec zakoupila a poskytla včelařský přípravek na postřik úlů s **cílem udržet zdravou populaci včel medonosných**. Będzin také pořádá každoroční úklidovou akci města v souvislosti s Dnem Země a kampaní Uklidme svět. Pořádají se také ekologické soutěže, například „Moje Země – čistý svět“ a „Nezapomeňte na zahrady“.

V **Porębě** se konal ekologický piknik „Zelené dobrodružství“, spojený s 22. Papežským během, jehož součástí byly ekologické workshopy s vědeckými stavebnicemi, ekologické hry a soutěže s animátorem a divadelní představení s ekologickou tematikou v podání skupiny Bajki Agi.

V Gierałtowicích se ve školách a mateřských školách konají vzdělávací kampaně, obec instaluje vzdělávací tabule a také vydává vzdělávací publikace.

Rybník každoročně pořádá kampaň za ozelenění města. Čištění řek se konalo také v **Godowě** a **Radzionkowě**. V obcích **Wielowieś**, **Czeladź** a **Świerklaniec** pořádají vzdělávací a kulturní instituce proenvironmentální kampaně.

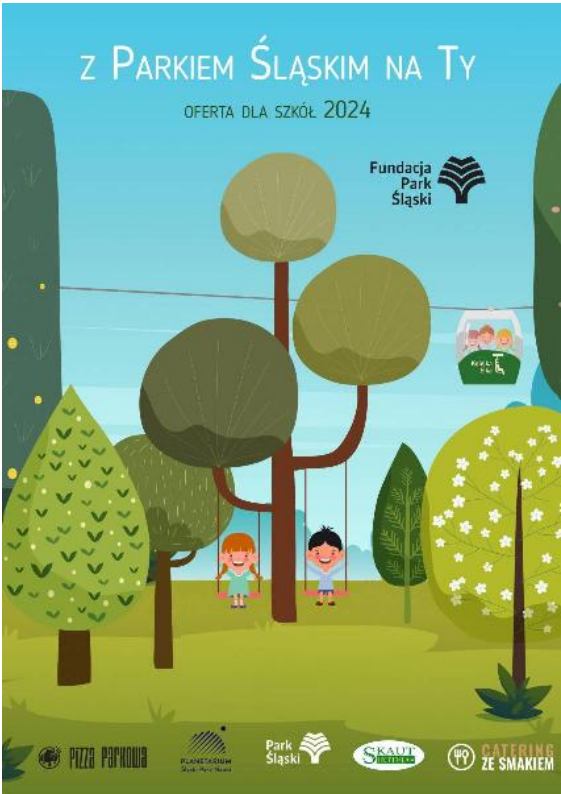
Slezská zoo, zdroj: webové stránky Slezského parku

Rosarium, zdroj: webové stránky Slezského parku

Velký taneční kruh, zdroj: webové stránky Slezského parku

Seznamte se se Slezským parkem, zdroj: webové stránky Slezského parku

PROENVIRONMENTÁLNÍ SDRUŽENÍ A NADACE PŮSOBÍCÍ V OBCÍCH SLEZSKÉHO VOJVODSTVÍ

Ve dvaceti čtyřech partnerských obcích projektu „Silesia. Blue Sky Restored“ ve Slezském vojvodství existuje mnoho rozmanitých sdružení a nadací, které se aktivně angažují v ochraně životního prostředí a podpoře udržitelného rozvoje. Tyto organizace podnikají řadu iniciativ, včetně environmentální výchovy obyvatel, ochrany přírody, podpory místních komunit a propagace ekologického životního stylu. Díky jejich aktivitám se obyvatelé Slezského vojvodství mohou účastnit řady projektů, akcí a kampaní, které přispívají k budování environmentálního povědomí a péči o naše společné životní prostředí.

V Radzionkowě působí Sdružení přátel a podporovatelů ekologie, které poskytuje environmentální vzdělávání od předškolního věku až po seniory a poskytuje tak příležitost rozvíjet ekologicky smýšlejícího jedince – takového, který chápe vzájemnou závislost vztahů mezi člověkem a životním prostředím. Mezi hlavní cíle sdružení patří: environmentální vzdělávání veřejnosti, podpora a formování environmentálního povědomí, provádění proenvironmentálních aktivit zaměřených na zlepšení místního životního prostředí nebo jeho obnovení do přirozeného stavu a ochrana životního prostředí dodržováním principů udržitelného rozvoje.

Proenvironmentální aktivity v Rybniku zahrnují: Ekologická nadace EKOTERM SILESIA byla zodpovědná za přípravu a realizaci programů snižování emisí s nízkými emisemi, přípravu a realizaci programu energetického a veřejných služeb a úkoly související se zlepšováním energetické účinnosti.

V obci Rydułtowy působí Sdružení Zdravé Rydułtowy, které iniciuje proekologické a zdraví podporující aktivity. Tato organizace pracuje na zlepšení životních podmínek a ochraně životního prostředí. Jejím cílem je podporovat zdraví a ekologii v Rydułtowách a okolí prostřednictvím inovativních projektů a společenských aktivit.

Mezi tyto aktivity patří podpora zdraví a místního životního prostředí, zelené projekty, zdravotní osvěta, společné akce a podpora místních iniciativ.

V Rydułtowy se také nachází charitativní obchod Dobrý duch, který se zaměřuje na hledání nových řešení pro posílení environmentální gramotnosti, zejména v oblasti opětovného použití předmětů. Organizace se také věnuje environmentální výchově a zaměřuje se zejména na rozvoj „green skills“, což znamená dovedností, hodnot a postojů potřebných k životu, rozvoji a podpoře udržitelné a zdrojem efektivní společnosti. Do environmentálních iniciativ se zapojuje také Společnost milovníků Rydułtowy, která propaguje zdravý a aktivní životní styl, a Moje Miasto Rydułtowy, které se zaměřuje na ochranu zvířat a přírodního dědictví, jakož i na ochranu a podporu zdraví.

V Siewierzi působí Siewierské ekologické sdružení „Wawrzynek“. Pořádá každoroční Městský environmentální diktát a environmentální konferenci a také další soutěže související s širokým tématem ekologie. Ve spolupráci se Základní školou č. 1 Siewierského vojvodství v Siewierzi a Školním a mateřským komplexem ve Wojkowicích Kościelnych bylo sdružení také zodpovědné za uspořádání 14. Obecní environmentální konference pro mládež a doprovodných akcí. Environmentální konference, která se konala pod heslem „Investujme do naší planety“, si kladla za cíl šířit znalosti o ochraně životního prostředí, zvyšovat ekologické povědomí, porozumět hrozbám pro přírodní prostředí, podporovat odpovědnost za jeho stav a formovat vhodné postoje k němu.

V Bytomi působí několik environmentálních sdružení. Za prvé, Ekologické a zdravotní sdružení „Mały eko-patrol“ pořádá proekologické aktivity za účasti dětí. Sdružení Miechowská běžecká skupina propaguje aktivní trávení volného času. Kromě toho v Bytomi působí „Suchogórské Sdružení“, který sdružuje obyvatele a nadšence Suché Góry a pořádá aktivity pro životní prostředí a přírodu.

Gliwice se pyšní významným sociálním a ekologickým nasazením. Působí zde několik ekologických sdružení. Jedním z nich je Polský ekologický klub Městský kruh v Gliwicích, jehož cílem je podporovat environmentální povědomí ve společnosti, poskytovat univerzální environmentální vzdělávání, zlepšovat stav polského přírodního prostředí a chránit kulturní a přírodní dědictví. Proenvironmentální aktivity v Gliwicích pořádají také Zelené Gliwice. Jedná se o sociální hnutí složené z Nadace Media 3.0 a Sdružení Městských studií. Cílem projektu Zelené Gliwice 3.0 je vytvořit model pro monitorování zelených ploch v Gliwicích, rozvíjet principy spolupráce mezi místními aktivisty a úředníky při formování městské zeleně a zapojit obyvatele Gliwic do oblasti ekologie.

V Gliwicích působí také Asociace Zdravé město, která podepsala dohodu s Centrum 3.0 – Gliwickým centrem sociálních akcí. Asociace propaguje udržitelný rozvoj měst a prosazuje dopravní, architektonická a urbanistická řešení, která jsou funkčně i esteticky nadstandardní.

Cena Eko-město

11. ročník soutěže EKO-MĚSTO se konal v roce 2024. Zaměření bylo na odolnost měst, definovanou jako schopnost měst přežít, adaptovat se a udržet si svou rozvojovou cestu navzdory nepříznivým vnějším událostem.

Ceny byly uděleny za:

- energetickou účinnost, obnovitelné zdroje energie, kvalitu ovzduší,
- udržitelnou mobilitu, zeleno-modrou infrastrukturu
- vodní hospodářství, odpady, oběhové hospodářství.

Mezi slezskými městy cenu získali:

v kategorii „Oběhové hospodářství“ – Rybnik (město s populací nad 100 000) – za projekt Vzdělávání Zero Waste – StratKIT+, spolufinancovaný programem Interreg Baltic Sea Region, jehož cílem je vzdělávat lidi o plýtvání potravinami a neefektivním hospodaření se zdroji.

Těšín (město s populací do 100 000 obyvatel). Vzhledem k dlouhodobé spolupráci Těšína s městem Cambrai a také ke komplexnímu přístupu Těšína k rozvoji zeleno-modré infrastruktury jako jednoho z klíčových aspektů rozvoje měst se francouzské velvyslanectví v Polsku rozhodlo udělit cenu Těšínu. Na podporu reflexe o roli zelené a modré infrastruktury při budování odolnosti měst.

karavaningové. Také propaguje ekologické myšlenky a práva na ochranu přírody v životech svých členů. Sdružení přírody a turistiky „Olszynka“ propaguje a organizuje širokou škálu aktivit aktivní rekreace se zvláštním důrazem na ochranu přírody, ekologii, sport a cestovní ruch. Sdružení „Sadbre Asso“ také pořádá proenvironmentální aktivity v Zabrze, které se snaží

Zdroj: Webové stránky Polského ekologického klubu

Zdroj: Webové stránky města Rydułtowy

technické, ekonomické, sociální a environmentální. Pracuje také na integraci komunit, včetně dětí předškolního věku, studentů škol a vysokých škol z různých univerzit, zástupců dalších nadací a sdružení, odborníků ze všech odvětví souvisejících s investicemi a rozvojem města, a také nadšenců podporujících rozvoj Gliwic a Hornoslezské aglomerace.

V Zabrze působí sdružení Zelený přístav – sdružení podporující rozvoj komunit a místní komunity, které pracuje také na ekologii, ochraně zvířat a ochraně přírodního dědictví. Sdružení sleduje své cíle vytvářením funkčního a přátelského místa pro trávení času různých společenských skupin, revitalizací pustin a zelených ploch, pořádáním workshopů a akcí a propagací zdravého a aktivního životního stylu. Město také hostí sdružení „**POD DĘBEM BRYNEK**“, které propaguje především, ale nikoli výhradně, motoristický sport, kempování a karavanování. Propaguje také ochranu životního prostředí a rozvíjí aktivity zaměřené na zlepšení bezpečnosti silničního provozu. Sdružení organizuje pro své členy karavanovací výlety, rekreační a sportovní akce a také pro ně pořádá turistická školení.

propagovat a realizovat všechny druhy iniciativ mladých lidí, propagovat region, ekologii a ochranu životního prostředí. Pracuje také na udržitelném rozvoji a propaguje zdravý a aktivní životní styl. Sdružení sleduje své cíle iniciováním a prováděním kulturních, informačních, propagačních, vědeckých a vzdělávacích aktivit, organizováním kampaní na podporu proenvironmentálních postojů a poskytováním poradenské a organizační a ekonomické pomoci.

V **Dąbrowě Górnicze** působí mnoho sdružení a nadací, které provozují proenvironmentální aktivity. Jedním z nich je **Sdružení „Kůň ve službách člověka HUSAR“**, které se zaměřuje na ochranu přírodního prostředí, jakož i přírodního, kulturního a historického dědictví. Členové sdružení hlídají na koních v zelených plochách, aby předcházeli požárům, bojovali proti pytláctví, informovali turisty o správném chování v přírodě a udržovali pořádek na vyznačených jezdeckých stezkách. Instalují a udržují také krmítka pro zvířata, ptáčích budky a čapí hnízda. V **Dąbrowě Górnicze** působí také **Školní nadace technických vědeckých ústavů**, jejímž cílem je podporovat vzdělávání na různých úrovních v **Dąbrowě Górnicze**, **Dąbrowské kotlině** a **Slezsku**. **Sdružení pro podporu slovanské kultury „JAWIA“** také v obci provádí proenvironmentální aktivity, jejichž cílem je propagovat historii polských zemí a slovanských kmenů, spolu s jejich kulturou, tradicemi a uměním, a propagovat vlastenecké, prohumánní a proekologické postoje. **Dąbrowský sportovní sdružení** se také zabývá ekologií, vzděláváním a ochranou přírodního dědictví. Vzdělávací aktivity v **Dąbrowě Górnicze** provádí také **Centrum environmentální výchovy – Země a my**, jehož hlavním cílem je iniciovat, koordinovat a provádět environmentální, kulturní a zdravotní výchovu. Toto zařízení se aktivně podílí na zvyšování environmentálního povědomí obyvatel. Centrum také propaguje koncept udržitelného rozvoje, vytváří v místních komunitách klima pro boj proti negativním jevům souvisejícím s ochranou přírody, životního prostředí, krajiny a kultury a pořádá vzdělávací aktivity pro děti, mládež i dospělé.

Obec **Ornontowice** hostila dvoutýdenní polskou kampaň **Smog Alert** – mini-tiskovou konferenci s názvem **Mobilní plíce**, která se konala s podporou Nadace Better Future – „**Podívejte se, co dýcháte**“. Dvoumetrová mobilní plicní instalace, umístěná uprostřed obce, „vdechovala“ okolní vzduch a poskytovala průběžné informace o jeho znečištění. Kampaň demonstrovala bohužel špatnou kvalitu ovzduší, kterou obyvatelé zažívají, a kolik práce je ještě třeba udělat pro zvýšení povědomí o společném dobru čistého ovzduší. Během kampaně navštívilo plicní instalaci několik školních a předškolních skupin ze školního a předškolního komplexu v obci **Ornontowice**.

Během krátkých rozhovorů se děti přístupnou formou dozvěděly o formách podpory, které obec poskytuje při výměně tzv. „udíren“, a o obecných zásadách péče o životní prostředí.

Mobilní plíce, zdroj: Úřad obce Ornontowice

zdroj: sociální média sdružení

Zdroj: webové stránky Nadace Luma

Zdroj: webové stránky Nadace Zielone Szkiełko

Zdroj: sociální média Zagłębiowski Alarm Smogoweg

V Ornontowici sídlí také **Okresní svaz včelařů**. Povzbuzuje obyvatele k vytváření květinových luk a sázení medonosných rostlin a pořádá také vzdělávací aktivity pro studenty a předškoláky.

V obci **Boronów** sídlí Sdružení pro Boronów, které **propaguje regionální kuchyni** a pořádá různá setkání a workshopy, kde se obyvatelé mohou dozvědět o **vlastnostech a využití bylin**. V obci také působí Sdružení milovníků boronówského regionu, které v rámci svých aktivit mimo jiné vyznačilo turistickou a cyklistickou trasu kolem Boronówa, která představuje nejvýznamnější historické, kulturní a přírodní památky.

V obci **Kroczyce** pracuje Sdružení milovníků Krakovsko-Čenstochovské pahorkatiny na ochraně přírodních, krajinných a historických hodnot Krakovsko-Čenstochovské pahorkatiny, jakož i na jejím rozvoji a integraci obyvatel. Sdružení mimo jiné organizuje kulturní a sportovní akce a rekreační aktivity v Krakovsko-Čenstochovské pahorkatiny.

V **Piekarách Śląskich** provádí ekologicky šetrné aktivity mimo jiné Piekarské Ekologicko-technologické sdružení „EKO-TECH SZACHTA“, které organizuje rybolov jako racionální formu volného času a rekreace. Pracuje na ochraně a racionálním využívání vody a přírodního prostředí a také provádí vzdělávací práci s mládeží a environmentální výchovu. Dalším cílem sdružení je provádět kvantitativní a kvalitativní výzkum mikroorganismů nacházejících se ve vodním sloupci a sedimentech na dně, jakož i jejich vlivu na vývoj všech forem života. Další pozoruhodnou organizací je sdružení „Włóczybiegi“, které působí v oblasti tělesné výchovy a sportu, zdravotnictví, jakož i vědeckých, vědeckotechnických a vzdělávacích aktivit na ochranu životního prostředí, charitu a sociální pomoc. Zejména propaguje sport a zdravý životní styl. Další proenvironmentální organizací v **Piekarech Śląskich** je Sdružení dobrovolných hasičských sborů Polské republiky, jehož součástí je i sbor dobrovolných hasičů v Dąbrowce Wielké. Kromě požární prevence se organizace podílí také na záchranných operacích tváří v tvář ekologickým hrozbám. Dále informuje veřejnost o existujících požárních a ekologických hrozbách a způsobech, jak se před nimi chránit, a také propaguje fyzickou aktivitu a sport mezi členy sborů dobrovolných hasičů.

Několik nadací působí i v **Těšíně**. Nadace pro zvířata a životní prostředí „Lepszy Świat“ se kromě podpory těšínského psího útulku a provozování pěstounských domovů pro zvířata věnuje také vzdělávání dětí a mládeže a věnuje se environmentálním otázkám. Nadace „Cieszyński Zwierzogród“ také pomáhá zvířatům a zaměřuje se na ochranu jejich práv. Podporuje také ochranu životního prostředí, pořádá vzdělávací aktivity mezi dětmi a mládeží, šíří modely zodpovědného a vhodného zacházení se zvířaty a propaguje zdravé stravování.

V obci **Łaziska Górne** vede Nadace Luma environmentální iniciativy, jejichž posláním je podporovat a realizovat iniciativy související s udržitelným rozvojem založenými na ekologických a sociálních aktivitách. V Rudě Slezské působí Nadace Aktywni Społecznie AS, která se zaměřuje na ochranu životního prostředí a zvířat. Zřídila ekologické místo v údolí Kochłówka. V **Žorach** Nadace Zielone Szkiełko propaguje environmentální vzdělávání a alternativní vzdělávání a prostřednictvím svých aktivit zvyšuje občanskou angažovanost v místních komunitách. Nadace EDUARTE působí v **Radlinu**. Pořádá řadu aktivit a workshopů pro děti, mládež a dospělé. V **Chorzově** působí Asociace Nasz Park, která dohlíží na oblast Slezského parku.

PODPORA POLSKÉHO SMOGOVÉHO POPLACHU V OBCÍCH

Za zmínku také stojí, že ve Slezském vojvodství existuje 15 polských smogových výstrah, včetně jedné sociální iniciativy, která sdružuje čtyři obce v regionu Zagłębie. Proto 12 partnerů v projektu „Silesia. Blue Sky Restored. spolupracuje s PAS. Patří mezi ně: **Zabrze, Będzin, Sosnowiec, Dąbrowa Górnicza, Czeladź, Rybnik, Racibórz, Gliwice, Ustroń, Gierałtowice, Częstochowa a Poraj**.

Činnosti PAS se mimo jiné zaměřují na: zavádění norem kvality pro všechna pevná paliva prodáváná v komunálním a rezidenčním sektoru a sledování dodržování těchto předpisů; zavádění emisních norem pro nové kotle a krbý prodáváné na polském trhu a sledování dodržování těchto předpisů; zavádění a implementaci tzv. protismogových usnesení v regionech, která stanoví datum pro postupné vyřazení nejvíce znečišťujících kotlů, kamen a krbů; zavádění vhodných předpisů ke snížení znečištění způsobeného automobily ve městech; a šíření znalostí o znečištění ovzduší a jeho zdravotních důsledcích.

EKOPORADCE – STRÁŽCE ČISTÉHO OVZDUŠÍ

Ekoporadci působí v obcích Slezského vojvodství, které realizují projekt „Silesia. Blue Sky Restored“.

Kdo jsou ekoporadci a co dělají?

Ekoporadce je specialista poskytující poradenství v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje. Jeho hlavním cílem je podporovat obyvatele, místní samosprávy a organizace v provádění proenvironmentálních aktivit a při získávání finančních prostředků na investice s ochranou klimatu.

Odpovědnosti ekoporadce:

- ✓ **Energetické poradenství** – pomoc s výběrem ekologických zdrojů energie, zlepšováním energetické účinnosti budov a využíváním obnovitelných zdrojů energie (OZE).
- ✓ **Podpora při získávání finančních prostředků** – poskytování informací o dostupných grantech a daňových úlevách na iniciativy na ochranu životního prostředí (např. „Čistý vzduch“, „Moje elektřina“).
- ✓ **Environmentální vzdělávání** – pořádání setkání, workshopů a informačních kampaní o změně klimatu, ochraně ovzduší, nakládání s odpady a dalších environmentálních aspektech.
- ✓ **Spolupráce s místními samosprávami a organizacemi** – pomoc při tvorbě environmentálních strategií, analýza kvality ovzduší a realizace zelených investic.
- ✓ **Monitorování dodržování protismogového usnesení**

Jsou ekoporadci potřeba?

ANO!

Setkání a akce:

Ekologičtí poradci zvyšují povědomí obyvatel o zlepšování kvality ovzduší během setkání a akcí pořádaných jak ve vzdělávacích institucích, tak na veřejných místech (např. knihovny, obecní sítě, hasičské stanice, kostely). Během těchto setkání diskutují o tématech souvisejících mimo jiné s řešením problému smogu, nahrazováním neefektivních zdrojů vytápění, zvyšováním energetické účinnosti budov a možnostmi financování pro tyto účely.

Od začátku projektu do 31. prosince 2024 ekologičtí poradci společně zorganizovali ve Slezském vojvodství **4 199 setkání a akcí** s celkem **480 508 účastníky**. Během prvních tří let projektu ekologičtí poradci oslovili **759 961** obyvatel Slezského vojvodství.

Informujte se u svého místního úřadu; ekologičtí poradci pro vás určitě něco připravili ☺

Poradenství poskytované obyvatelům

Od začátku projektu do 31. prosince 2024 poskytli ekologičtí poradci ve Slezském vojvodství **279 453** individuálních konzultací k otázkám týkajícím se zlepšení kvality ovzduší, zvýšení energetické účinnosti a nahrazení neefektivních zdrojů vytápění.

Vzdělávací a informační materiály

Od začátku projektu do konce roku 2024 ekologičtí poradci distribuovali **349 817 vzdělávacích a informačních materiálů**, včetně: 172 832 letáků a informačních brožur, 6 012 plakátů a 170 973 dalších materiálů, jako jsou květináče se semínky, záložky se semínky, pomůcky na zmírnění stresu (např. mraky), pastelky, trička, ekologické tašky, flash disky a sazenice.

Slezské vojvodství také podporuje environmentální vzdělávání

Za zmínku stojí, že Slezské vojvodství se také podílí na podpoře proekologických a proenvironmentálních aktivit, o čemž svědčí rozmanitost iniciativ realizovaných ve Slezském parku, včetně projektu EKOPARK Zelená perla Slezska, Slezské zoo a Hornoslezského etnografického parku.

Ekologičtí poradci provozují sociální média, píší články a vystupují v rozhlasu a televizi

Během prvních tří let projektu tyto zdroje využili více než **12 176krát**. Publikovali 9 630 příspěvků na *sociálních sítích*, 1 881 článků online a 557 článků v tisku. Zúčastnili se 67 rozhlasových a televizních vysílání a 41krát využili další média, jako jsou hromadné textové zprávy a *push* zprávy.

Ekologičtí poradci budou radit ohledně možností financování

Od zahájení projektu ekologičtí poradci pomohli připravit **9 496** žádostí pro finanční instituce (v celkové výši **132 003 668,65** PLN) a zpracovali **2 375** žádostí (v celkové výši **46 735 512,23** PLN).

Nápady na ekologicky šetrné aktivity v obcích

EkoŠkola – Malé kroky, velké změny!

Cílem aktivity je zvýšit environmentální povědomí dětí a mládeže, formovat proenvironmentální postoje a propagovat aktivity na ochranu životního prostředí ve vzdělávacích institucích a jejich okolí.

Věkové skupiny:

Mateřské školy: děti ve věku 3–6 let
Základní školy: 1.–3. ročník (předškolní vzdělávání),
Ročníky 4–8.

Tematické oblasti:

Ochrana přírody

- Význam biodiverzity.
- Metody ochrany rostlin a živočichů.

Segregace a recyklace odpadu

- Jak správně třídít odpad?
- Druhý život předmětů.

Úspora zdrojů

- Jak ušetřit vodu a energii?
- Dopad spotřeby na životní prostředí.

Změna klimatu

- Co je skleníkový efekt?
- Jak můžeme bojovat proti změně klimatu?

Doprava a mobilita

- Výhody používání veřejné dopravy, jízdy na kole a chůze.
- Snižování emisí CO₂.

Zahrady a rostliny

- Význam zeleně ve městech.
- Zakládání školních a mateřských zahrad.

Doporučené aktivity pro konkrétní věkové skupiny:

Předškolní vzdělávání (3–6 let)

1. Výtvarná dílna: Tvorba předmětů z recyklovaných materiálů (např. hračky, dekorace).
2. Lekce v terénu: procházky přírodou a pozorování zvířat a rostlin.
3. Písňe a básně: učení se písni o ekologii.
4. Vytvoření mini zahrádky: sázení květin, zeleniny nebo bylinek.

1.–3. ročník základní školy

1. Vzdělávací hry: deskové hry a kvízy na ekologická témata.
2. Praktické lekce: výuka třídění odpadu ve třídách.
3. Projekt „Malý ekolog“: děti připravují plakáty a prezentace o ochraně životního prostředí.
4. Tematické dny: např. Den Země, během kterého se pořádají soutěže a vystoupení.

4.–8. ročník základní školy

Sociální kampaně: úklid školního areálu, sběr elektronického odpadu.

Vědecké workshopy: experimenty s čištěním vody nebo dopadem znečištění na životní prostředí.

Ekologické debaty: diskuse na témata související s ochranou životního prostředí.

Dlouhodobé projekty: např. sledování spotřeby energie ve škole, instalace dešťových zahrad.

Metody implementace programu

Vzdělávací aktivity

- Tematické lekce v rámci vyučovacích hodin nebo předmětů, jako je příroda, biologie nebo zeměpis.
- Vzdělávací hry a aktivity.

Praktické workshopy

- Lekce vedené učiteli nebo pozvanými odborníky.
- Aktivity jako sázení rostlin, recyklace, tvorba ekologických produktů.

Akce a kampaně

- Organizace tematických dnů (např. Den Země).
- Kampaně jako sběr baterií, víček od lahví a elektronického odpadu.

Spolupráce s místními komunitami

- Navazování spolupráce s ekologickými organizacemi, obecními úřady a nadacemi.
- Organizace otevřených ekologických akcí pro rodiče a obyvatele.

Vzdělávací materiály

- Příprava brožur, plakátů, filmů.
- Využívání online platform a aplikací podporujících environmentální vzdělávání.

Zelená revoluce – oslavy Dne Země v obci

Účel události:

Podpora proenvironmentálních postojů obyvatel obce prostřednictvím vzdělávání, společných aktivit na ochranu životního prostředí a budování ekologického povědomí.

Datum a místo:

Termín:22. dubna (nebo příští víkend) **Místo konání:** Městský park, náměstí vedle městského úřadu, základní škola, komunitní centrum

Program události:

Zóna aktivní akce

- **Úklid obce** – obyvatelé rozdělení do skupin sbírají odpady na vyhrazených místech.
- **Sázení stromů a květin** – společná kampaň za ozelenění veřejných prostranství.
- **Recyklace v praxi** – mobilní sběrná místa pro elektronický odpad, plastové krytky a baterie.

Zóna znalostí a inspirace

- **Eko-stánky** s prezentacemi o ochraně životního prostředí, obnovitelných zdrojích energie a úsporách zdrojů.
- **Dílny DIY** – tvorba ekologických dekorací, hmyzích domečků, učení se, jak znovu využívat odpad.
- **Přehlídky a experimenty** související s dopadem lidské činnosti na přírodu.

Zóna zábavy a kreativity

- **EkoSoutěže:** soutěž o nejlepší recyklovaný outfit, ekokvíz, kreativní výzvy pro rodiny.
- **Umělecké dílny:** malování plakátů a tvorba koláží na ekologická témata.
- **Představení pro děti** na téma ochrana životního prostředí.

Relaxační a kulturní zóna

- **Venkovní ekologické kino** – promítání filmů o přírodě.
- **Závěrečný koncert** s místními umělci.
- **Ekologický piknik** – ochutnávka lokálních, zdravých produktů.

Propagace akce:

- Plakáty a letáky na veřejných místech.
- Kampaň na sociálních sítích.
- Informace na webových stránkách obce.
- Spolupráce s místními médii.

Shrnutí

„Zelená revoluce“ je akce, která zapojuje obyvatele do společných akcí pro životní prostředí. Díky rozmanitosti aktivit si každý najde to své a obec se stane ekologičtější a uvědomělejší si potřebu ochrany přírody.

Zdroj: Centrum ekologického vzdělávání v Bílsko-Bilé

Velká Ratibořská výsadba krokusů, zdroj: Obecní úřad Ratiboř

Zdroj: obecní úřad Bojszowy

Slezský den v Kulturním centru městské části, zdroj: Městský úřad v Piekarech Śląskich

Ekologická polní hra – „Zelená mise – Strážci přírody“

Popis události:

„Zelená mise – Strážci přírody“ je ekologická polní hra pro obyvatele obce, zaměřená na environmentální vzdělávání, podporu zelené infrastruktury a integraci komunity prostřednictvím aktivní hry venku.

Cíl hry:

- Povzbuzování obyvatel k poznávání místních ekosystémů.
- Zvyšování povědomí o roli zelené infrastruktury v ochraně životního prostředí.
- Učení praktických proekologických aktivit prostřednictvím interaktivních úkolů.
- Společná zábava a budování sociálních vazeb.

Herní mechanika:

- 💡 **Skupiny:** 2-6 osob v týmu. Můžete hrát s rodinou nebo přáteli.
- 🗺️ **Trasa:** Vede zelenými plochami obce – parky, lesy, loukami a místy spojenými s ekologií.
- 🎯 **Úkoly:** Na kontrolních stanovištích týmy plní různé mise:

- **Eko-Detektiv** – rozpoznávání druhů rostlin a živočichů.
- **Zachránit zelenou budoucnost** – kvíz o zelené infrastruktuře (např. role květinových luk, dešťové vody, městských lesů).
- **Recyklační dobrodružství** – třídění odpadu včas.
- **Eko-stavitelé** – vytváření ptačích budek nebo hmyzích hotelů.
- **Výzva vodních strážců** – úkol související s šetřením vodou a čištěním vodních nádrží.

🏆 Ceny:

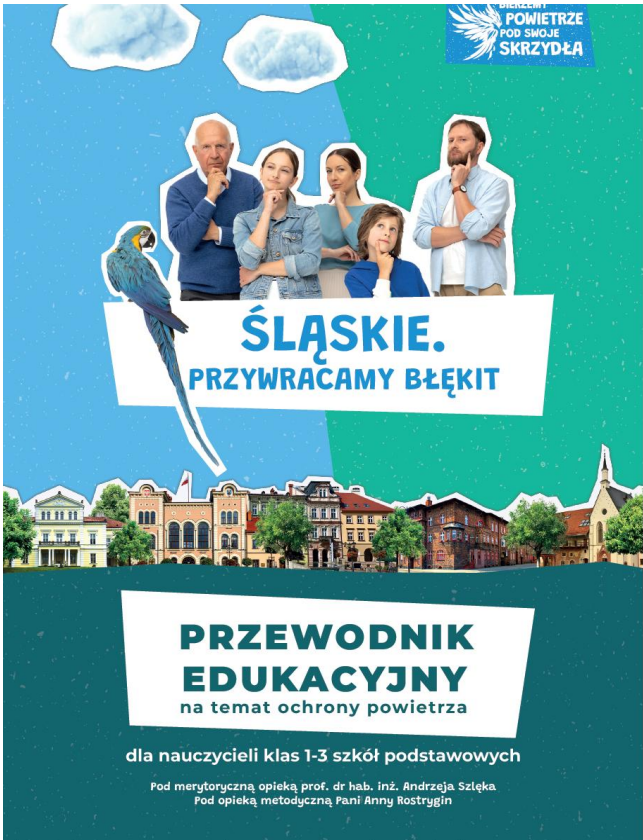
Ekologické pomůcky (znovupoužitelné lahve, sady semínek, knihy o ekologii) a certifikát „Strážce přírody“ pro všechny účastníky.

Další atrakce

- Vzdělávací stánky o zelené infrastruktuře.
- Ekologické workshopy pro děti i dospělé.
- Na závěr piknik s místními bio produkty.
- Promítání filmu – kino pod širým nebem.

obrázek vytvořený pomocí dream.ai

Stáhněte si naše vzdělávací příručky

Na webových stránkách przywracamyblekit.pl v sekci znalostní báze – vzdělávací materiály najdete vzdělávací příručky pro učitele 1.–3., 4.–8. ročníku a středních škol o kvalitě ovzduší, které obsahují komplexní informace o tom, jak společně realizovat proenvironmentální iniciativy.

Stáhněte si naše příručky osvědčených postupů pro váš domov a naučte se, jak zlepšit tepelnou pohodu vašeho bytu nebo domu výběrem nejoptimálnějšího ekonomického a proenvironmentálního řešení.

Vzdělávací projekt – „Vzduch pod lupou“

Cíl experimentů:

Znečištění ovzduší je jednou z nejzávažnějších výzev, kterým moderní svět čelí. Každý den stále častěji pocítujeme jeho negativní dopady – od smogu ve městech až po změnu klimatu. Cílem tohoto projektu je pochopit, jak znečišťující látky vstupují do atmosféry, jaké jsou jejich vlastnosti a jak je lze snadno testovat pomocí dostupných materiálů. Prostřednictvím těchto experimentů budou studenti schopni nejen vidět, ale i cítit, jak naše každodenní činnosti ovlivňují kvalitu ovzduší.

V rámci projektu provedeme několik snadno proveditelných experimentů, které nám umožní pozorovat částice znečišťujících látek ve vzduchu, změny v chemickém složení srážek a účinnost různých filtrů při čištění vzduchu. Každý experiment nám přiblíží lepší pochopení toho, jak naše okolí reaguje na znečišťující látky a jaké kroky můžeme podniknout ke zlepšení kvality vzduchu, který dýcháme.

EXPERIMENT Č. 1: Lapač prachu

Cíl:

Demonstrovat množství znečišťujících látek suspendovaných ve vzduchu.

Materiály:

Bílé listy papíru, vazelína nebo olej, lepicí páska.

Postup:

Listy papíru potřete tenkou vrstvou vazelíny a nalepte je na různá místa (např. podél silnice, v parku, ve třídě). Po 24 hodinách porovnejte počet a typ usazených částic.

EXPERIMENT Č. 2: Kouř v lahvi

Cíl:

Znázornit, jak se kouř a prach vznášejí ve vzduchu.

Materiály:

Plastová lahev, cigareta nebo vonná tyčinka, gáza.

Postup:

Vložte do lahve doutnající zdroj kouře, uzavřete ji gázou a lahev jemně zmáčknete. Pozorujte, jak se kouř usazuje na stěnách a odhaluje přítomnost jemných částic.

EXPERIMENT Č. 3: Indikátor kyselých dešťů

Cíl:

Stanovit vliv znečišťujících látek na pH srážek.

Materiály:

Červené okvětní lístky růží nebo šťáva z červeného zelí, dešťová voda, kelímky.

Postup:

Přidejte šťávu nebo odvar do dešťové vody sebrané z různých míst. Pokud se zbarví do růžova, naznačuje to okyselení (přítomnost oxidů síry a dusíku).

EXPERIMENT Č. 4: Vzduchový filtr DIY

Cíl:

Otestujte účinnost různých materiálů při čištění vzduchu.

Materiály:

Ventilátor, různé filtrační materiály (bavlna, aktivní uhlí, gáza), bílý papír.

Postup:

Nasaďte filtr na ventilátor a sledujte, kolik sedimentů nashromáždí za hodinu.

EXPERIMENT Č. 5: Balónkový tester oxidu uhličitého

Cíl:

Demonstrujte obsah CO₂ ve vydechovaném vzduchu a jeho přítomnost v prostředí.

Materiály:

Balónek, vápenná voda.

Postup:

Nafoukněte balónek a foukněte vzduch hadičkou do vápenné vody. Zakalení vody potvrdí přítomnost CO₂.

EXPERIMENT Č. 6: Smogová skříňka

Cíl:

Pozorujte, jak znečištění ovzduší ovlivňuje viditelnost.

Materiály:

Krabice, voda, kouř z vonných tyčinek nebo cigaret.

Postup:

Vložte dovnitř skříňky kus bílého papíru nebo kartonu a vytvořte kouř (např. z vonné tyčinky nebo cigarety). Krabici krátce zavřete a po otevření pozorujte, jak kouř vyplňuje prostor a snižuje viditelnost. Znečištění ovzduší může snížit průhlednost vzduchu, což má za následek špatnou viditelnost, podobně jako smog ve městech.

EXPERIMENT Č. 7: Detekce oxidů dusíku

Cíl:

Prokázat přítomnost oxidů dusíku ve vzduchu, které vznikají výfukovými plyny z vozidel a průmyslu.

Materiály: Bělený kus papíru, kyselina askorbová (vitamin C), voda.

Postup:

Smíchejte kyselinu askorbovou s vodou a nastříkejte ji na bílý kus papíru. Poté přidržte kus papíru blízko výfuku auta nebo v oblasti, kde může docházet ke znečištění (např. poblíž rušné silnice). Pozorujte změny barvy papíru. Oxidy dusíku přítomné ve výfukových plynech způsobují chemickou reakci, která papír zbarvuje do žluta nebo hněda, což naznačuje přítomnost znečištění.

Školní protismogový tým Polomia. Iniciativa: Fotografování ručně vyrobených plíc jednou týdně a pozorování, jak se jejich barva mění týden od týdne.

Projekt zintegrowany LIFE „Śląskie. Przywracamy błękit”. Kompleksowa realizacja Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego.

OCHRONA JAKOŚCI POWIETRZA

- ✓ System ekodoradczy
- ✓ Zrównoważone budownictwo
- ✓ Tereny zielone
- ✓ Miejskie systemy transportowe
- ✓ Edukacja i informacja

Odwiedź naszą stronę
przywracamyblekit.slaskie.pl

